

Пристан за писатели

КУЛТУРНИТЕ ОТДЕЛИ НА ВЕСТНИЦИТЕ

Петър Герасимов

Така се случи, че в началото на 63 – та можах да се „уредя“ в културния отдел на в. „Кооперативно село“ – орган на Министерството на земеделието. Бях хоноруван стажант – литературен сътрудник: по – ниска позиция нямаше (както и по ниска вестникарска заплата – 55 лева). По-точно цаних се чирак – вестникар главно по две причини – че у

Незабравимата книга на Хайм Бенадов

дома парите винаги не стигаха и втори един мастит професор – литератор (по-късно и с по-висока титла) направо ме гръмна, когато в лекциите си в първи курс употребяваше думи като „автоНобил“ и „библиОтека“ – с грамадно ударение върху буквата „О“. Убеден бях, че ако човек има друга професия – било инженер, лекар или каквото и да е, има право да допуска понякога грешки в правопис и произношение, но когато става дума за професор по литература, посветил целия си живот на това свещено поприще, който дори преподава на млади хора – утрешни факлоносци на Кирило-Методиевия плам, за такъв човек – това е недопустимо. Минах задочно, а точно по тази причина ми трябваше документ за работа, който да занеса в канцеларията на факултета.

Така, 21-годишен „мъжага“, се озовах в редакцията на отдавна вече несъществуващия вестник. Не мога да си спомня вече от коя от двете редакции – на сп. „Родна реч“ или на в. „Средношколско знаме“, където сътрудничих с разкази и фейлетони още от 58-ма, ми даде ценния съвет да потърся Еди-кого си и да му предам топли поздравии от Еди-кого си. Какво да се прави. България е страната на връзките...

Редакцията на „Копсело“, както наричахме за краткост вестника, се намираща в стара жилищна кооперация на ул. „11-ти август“. Малката стая където се помещаваха не един, а цели два отдела (другият беше „Хумор и сатира“) имаше единствен неголям прозорец, гледащ към улицата и пет бюра; за мен бяха намерили нещо прилично повече на тоалетна масичка, но аз бях напълно доволен: все пак дишах редакционен въздух, а имах и тапия за пред университетската администрация.

На четирите от петте бюра седяха утвърдени, професионални поети и писатели: завеждащ културния отдел беше изключително нежният лирик Александър Геров. Негов заместник – белетристът Паун Генов. Третият член в отдела, изключително едрата Невяна (Венчето) Абаджиева, много добър и

сърдечен човек, също пишеше поезия, но не се осмеляваше да я публикува. Себе си броях за половин член на отдела, по-скоро за стажант и това ми беше достатъчно.

Отсрещната стена, до прозореца беше територията на хумора: отделът завеждаше бай Хайм Бенадов, а с него работеше белетристът М. Ст. Горчивкин, който още се наслаждаваше на успеха на бестселъра си – романът-документ „Воля“.

Изброявам първо всички, преди да кажа „Бог да ги прости“, защото всички тези хора отдавна са в един друг по-голям и по-щастлив Писателски съюз, горе в небесата...

В тази стая, натъкпана като Дядовата ръкавичка с хора на перото, се живееше и работеше чудесно, като се изключат някои драматични моменти. Например бай Хайм – върху чийто едър месец нос бяха кацнали очила с големи диоптри, винаги гледаше с един жив, весело – ехиден поглед, готов да ни разсмее с еврейски виц или ново сатирично хрумване бе се озовал на 11-ти август по един доста неприятен тначин.

Поради някаква любовна история, за която бе узнала и съпругата му, той бе уволнен от изключително популярния на времето си в. „Сършел“ – орган на ЦК (бррр!) и бе изпратен в това тихо заливче „Кооперативно село“. Не съм сигурен какво ставаше вътре в този човек, който пред нас винаги бе в чудесно и весело настроение.

Другият завеждащ отдел – Александър Геров не беше началник, а някакво чудо на възпитанието, толерантността и учтивостта. Винаги говореше тихо, изслушваше всеки новодошъл или колега внимателно, намесваше се много деликатно. Всичко се промени, когато го нападна коварният пристъп на шизофрeнна болест: той стана нервен, особено притеснителен и по цял час се тюкваше как може да върнем материал на някого от многото графомани. „Ама как – говореше той – ама как, колеги, та човекът е положил труд!“ Накрая го обзе някаква страшна параноя, постоянен страх от преследване, чиято кулминация се бе случила една нощ – само по долни гачета, той се бе

Най-популярната повест на Димитър

втурнал към колата си и бе потеглил в неизвестна посока, гонен от своите зли демони. Милиционери на някакво софийско кръстовище бяха видели, че в студена нощ гол човек кара „Москвич“ и бяха сигнализирали в КАТ. Появилата се кола със синя лампа съвсем раздухала страховете на горкия болен и той е карал с над сто километра в час по посока Баня. Там

го бяха завардили и след това той почти три месеца не идва на работа. Бърна се от психиатрията променен, леко

Георги Свежин бе лирик и сатирик

напълнял, с поглед, угаснал от химикалите.

Вече не се притесняваше да връща материали, но в него нямаше онзи поетичен живец, радостта от живота, която излъчва един културен, шлифован творец. След време се пооправи, но в главата ми са останали две страшни строфи от една поетична балада, писана, след пристъпа на зловещата болест: „А моите приятели – мишките / Изгризаха на живота ми нишките...“

В малката писателска стая бяхме свидетели по едно време и на друга житейска драма: писателят Горчивкин имаше дъщеря която поразително приличаше на Жаклин, съпругата на президента Кенеди: дребна, с красиво и фино лице на францужойка, завършила с отличие руската гимназия тя бе любимката, гордостта на М. Ст. Случи се така, че тя доста прибързано се ожени за свой колега от университета, която завяи, че не можели да живеят нито при неговите, нито при нейните родители, защото искал самостоятелност. Това принуди писателят да похарчи всичките си спестявания (а – струва ми се – взе и заем), за да раздели апартамента си на две части – с отделна кухня, отделна тоалетна и баня и т.н. Няколко месеца по-късно хубавецът – младоженец, без никакви очевидни причини изчезна, което буквално съсипа бащата. Горчивкин, който и без това страдаше от задух, внезапно почервеняваше до кръв, разклабваше възела на връзката си, ставаше и отваряше прозореца – поемаше безпомощно въздух като риба на сухо. „Много е топло в тази стая...“ – мърмореше под носа си, ние се чудехме къде да гледаме, а състрадателната Венче тихо плачеше в своя ъгъл на стаята ни...

Очевидно чиракуването ми в културния отдел на „Кооперативно село“ е бил много успешен, защото броеви месеци след това критикът Иван Сарандев, (по – късно известен професор, основател на притурката „Пулс“ заедно с поета Владо Башев), с когото се запознахме по време на различни журналистически акции и пресконференции ме покани за щатен (ура!) литературен сътрудник в културния отдел на в. „Народна младеж“. Приех без колебание и така се озовах в още по – голям писателски колектив.

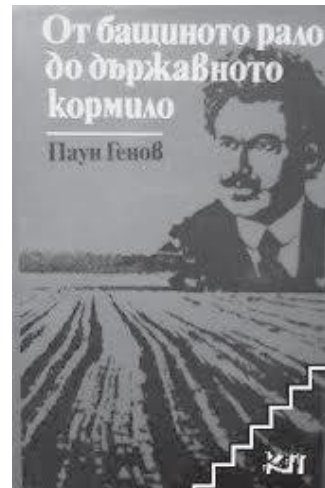
Това се дължеше на факта, че културният отдел на „Младеж“ издаваше и седмичната притурка за младежка поезия, проза и критика „Пулс“, така че там ра-

ботеха седем души: зав. отдел беше критикът Григор (Гришата) Чернев, негов заместник – белетристка Дарина Герова, след нея по ранг и стаж вървеше Иван Сарандев и после следваше нашата най-млада група – все белетристи по това време Станислав (Стен) Стартиев, Кольо Николов и моя милост. Отговорният редактор на „Пулс“ – поетът Георги Свежин беше нещо като отделна губерния, на която – особено ние, най-младите – активно сътрудничихме.

За разлика от „предшния културен отдел, където бях, тук в „Младеж“ атмосферата беше съвсем друга – кипяща, по младежки весело-безгрижна. Каквото изкараше като хонорар и заплата потъваше в различните модни заведения като „Бамбука“ и „Фея“-та, особено в кафе – сладкарницата/нощен бар с това отнесено име: номерът на телефона на „Фея“-та висеше на видно място в дежурната стая – та, ако (в работно време, разбира се) потърсят някого, да могат лесно да го открият – до там имаше пет минути път.

Днес, когато минавам по „Цариградско шосе“ покрай оголения бетонен скелет на модната и популярна на времето си „Фея“ си мисля колко ефирно нещо е времето, колко бързо отлита цял половин век!

На фона на общата, да не кажа щурва веселост на младите поети и писатели, се открояваше сериозното лице на Дарина, висока жена със строг, замислен вид. Дори и на най-големите смешки тя отговаряше съдържано (само едно дръпване на устните встрани) и с лек пламък в очите. Очевидно талантлива разказвачка, но много интровертна, затворена в своя свят личност. Видях я само веднъж да се смее от сърце, когато разказваше следната история. С мъжа си, още по-висок от нея (разбирай над метър и 90) в началото на лятото спели вече на отворен прозорец.

Паун Генов създаде пантеона на земеделското движение

Веднага добавям необходимото уточнение: по това време Дарина и мъжът ѝ живееха в апартамент във внушителната тглова кооперация на „Цар Иван Асен Втори“, току до „Орлов мост“. Както е известно кооперацията е строена преди войната, с тогавашните мерки – от етаж до етаж над четири-четири и половина метра. Обяснявам това, за да кажа, че Дарина си е спала най-спокойно на отворения прозорец, в апартамента си на третия етаж – сиреч на 12-15 метра височина над грешната земя. Въпросната нощ тя се събужда от докосване на ръка и тих шепот: „Петранке, Петранке!“

Павел Славянки

ПЕСЕНТА НА БЪЛГАРКАТА

Чуваш ли, чуваш ли, в бистрите ручей бликнала
 твоята песен пътува, събудила крепостни кули, полета, реки,
 твоята песен - и тъжна, и весела, шарени черги тъче
 и на овчарите гайдите грабнала, халища луди плете.
 С китки закича пушки и сърпове, в живи огнища искрми,
 изгрева търси с крилата на майстори, сенките вражда в стени
 и на ковача звъни в наковалнята, в низите слънце бере,
 сватби повдига, после по жилите с буйното вино тече,
 семето сее в черните угари, есен пендари брой,
 броди през нощите с люлчини напеви, сутрин с юнаци дружи...
 Чуваш ли, чуваш ли, твоята песен шарени черги тъче
 и по земята на старите български буйни огньовете клде.
 1970

Димитър Гундов

НАСТАНЕ ВЕЧЕР

Гора. Небе. Звезди. Появява вятър.
 Дошла е с песен тука младостта.
 И диша тя дъхът на планината,
 и Ботев диша цял във песента.
 Шуми гората. Трепкат надалече
 звездите. Грей небесната трева.
 Като насън мълвиш: „Настане вечер...“ -
 най-хубавите български слова.
 „Настане вечер...“ - чезнат в мрак следите,
 любовно шушне папратта край нас.
 И месецът изгрява над скалите,
 „Настане вечер...“ - шепне той без глас.
 И песента поемат върховете,
 поемат я хайдушките места,
 Балканът сам запява с ветровете
 най-хубавата песен на света.
 1970

Трендафил Василев

МОМИНО

Бяга момата! Бяга да скрие сърцето си.
 Но подир нея препуска на кон ятаганът.
 Черният хълм от коси непомилвани свети.
 Бие ранена кръвта - до девето коляно.
 Спира най-стариат, вдига над болката лоб:
 „Връщане няма! Старото - как да го помним!
 Тук се покръстихме, тук вече имаме гроб.
 Къщи ще вдигаме. Село ще бъде... Момино!“
 Камък и сълзи. Чардаци - от горни по-горни.
 Слепи огради - змия да не може да мине.
 Само слънцето слиза свободно в дворовете,
 само вятърът волно разрошва градините.
 Люляков цвят от къшетата тъмни извира.
 Цвилят в оборите буйни коне - неседлани.
 Песента лека-полека пак сила набира,
 лудо играят ръце в одаи и в дюкани.
 Моминска шарка - по пьстротъкани сукмани.
 Моминска стъпка хорото по момински люшка.
 Момински знак по звънци и по гривни ковани.
 Момински пряпорец. Моминска сабя и пушка.
 1978

Марко Ганчев

ОДА НА ОТСЪВТИЕТО

И тъй, отсъствам аз от вашта слава
 и няма никога да съм прочут
 ни в рамките на цялата държава,
 ни на отделен неин институт.
 Във вашите президиуми, тия
 монтевереси от изкуствен плат,
 не ме закрива някоя саксия,
 а няма ме, макар и най-отзад.
 И мойта скромна фигура човешка
 по-безразлично гледате дори,
 отколкото извадената пешка,
 която може да се възцари.
 Отсъствието се увеличава
 и не от таен или явен пир,
 а вече и от вашата представа
 започвам да отсъствам най-подир.
 И смътно чувствайки с души тревожни,
 че някой вашите игри на власт
 ги прави все по-трудни и по-сложни,
 не подозирате, че туй съм аз.
 1969

Веска Гювийска

АЗ И БОРХЕС

Онова лято, когато смъртта хвърли безцелно
 стрелата си на двора и уцели баща ми право в
 сърцето, умря завинаги у мен Борхес, който
 знаеше отговора на всички въпроси. И пустинята
 дойде за мен, без да се променя времето в
 народните песни - солени менци и стомни от
 пръст, протяжен глас на дудук. Под небцето само
 вятърът е направил подслон, аз съм беззвучна
 съгласна, която няма спомени за език. Чакам
 Борхес да върне моя мъртъв баща, за да има
 смисъл загадката, наречена смърт.

Пристан за писатели

Петър Герасимов

От стр. 1

Дарина докосва ръката на мъжа си и тихо му казва: „В стаята има някой!“ На часа двуметровият гигант скача от леглото и пали лампата: пред него, по точно под него, се свива уплашено до смърт човече стиснало обувки в ръка. От него лъха на алкохол, но при вида на Дарининия съпруг - разгневен мъжага по белю, въпросният неканен гост изтрезнява моментално.

Заеквайки, разказва, че на втория етаж, живеела по наем негова приятелка и колежка (трамвайна кондукторка), и за по-дискретно той се качвал при нея - забележете - лазерки по стената. Какво нещо е любовта! - усмихваше се все така сдържано Дарина, а ние просто се търкаляхме и се държахме за коремите.

Трагикомична история по това време, ако не се лъжа, се случи и с колежата Сарандев, който хич не си поллюваше в литературната критика и не му пукаше много от „тежките“ на времето литературни асове. По повод на поредния роман на Ст. Ц. Даскалов, Иван си бе позволил да изпъстри критичната си белешка с тежките врачански диалектизми, с които изобилстваше речта на Даскаловите литературни герои. В критиката можеха да се прочетат следните редове: „Погдонен от гюстерицата на своя зибел, авторът сърчано се е почепелздил на нова творческа висина...“

Разяреният „певец на българското село“ крещеше из коридора на „Младец“, заплашваше „младака Сарандев“ с ЦК, МВР и разбира се - с уволнение и дори с физическа разправа. Ние - другите от отдела се подхилвахме и своевременно съобщавахме на Сарандев, да отиде да пие едно кафе във „Фея“-та, докато Ст. Ц. вилнееше страховито из редакцията...

Обикновено Стен (Лека му пръст!) и Кольо (Лека му граница!) бяха автори на най-идиотските и смешни шеги: върхът беше случаят с един колега - също вече покойник от отдел „Трудова младеж“, който - както и мнозина дру-

ги - го беше ударил здравата на пиене. За разлика от днес една бутилка чудесна водка „Столичная“ струваше в магазините 1.60 (а не като сега - 16 лева), така че двайсет левовите хонорари, които получаваше (каквито и днес пла-

Станислав Стратиев бе изключително популярен драматург

щат някои редакции, а други - съвсем не бяха много пари, ако ги измервахме в алкохолна течност.

Та този наш колега, много пийнал, решава да си довърши вечерта, по - точно нощта в модния на времето бар „Астория“ (в приземнето на хотел „София“ - днес „Радисън“).

Колегата, доста здрав мъж, бивш миньор, сяда в мрака и - очевидно - задрямва, защото в един момент, когато вдига глава, вижда пред себе си на масата още един човек. Той не го е канил, а сигурно другият е взел пиянското поклащане на главата му за знак на съгласие. Следва страхотен удар и неканеният гост - за радост на цялата клиентела в бара - се просва под масата, съвсем като в каубойски филм. От тук нататък става страшно: оказва се, че набитият е дипломат от братска Чехословакия и чешкото посолство отправил остра нота до нашето Външно министерство.

Скандалът, естествено, стига до върховете на Централния комитет на Комсомола, чийто орган бе вестник „Младец“ и

лично първият секретар тогава - Иван Панев пристига на редакционно - партийно събрание, за да бъде наказан строго виновникът за този не голям, но все пак дипломатически скандал.

Когато се изправи пред цялата редакция - пред масата на подиума, където седяха група гръмовержци - от главния редактор, нагоре - виновникът (абсолютно трезв) изведнъж започна странна реч - нещо средно между разкаяние и защита.

По късно се разбира, че тя е дело на двамата звезди - Изчезвай от очите ни! Излез от залата. Стратиев и Николай, които го бяха викнали предварително на съзаклятнически разговор: „Приятелю - бяха му рекли, - това че си ударил човека незабавно признай и изкажи искрено съжаление. Но там ти се готви друго, още по-тежко обвинение. Някой е съобщил, че пиян като кирка, си станал от масата и си се изпилкал в саксофона на оркестъра, поставен наблизо (на времето когато по заведенятия все още имаше жива музика, а не свирещи ленти и дискове, често пъти духачите свиреха на два инструмента - примерно на саксофон и на тромпет. Когато ги сменяха за сакса имаше специална подставка - до крака на музиканта).

- Това трябва веднага категорично да отречеш - ковал го е Кольо с най-драматичен израз на иначе винаги присмехулните си, сини очи. - До, това е най-тежкото престъпление, което ти приписват и при това незаслужено - пригласял му е Стен.

Никои не знаеше за този „заговор“ и когато виновникът започна, залата млъкна гробовно.

- Че ударих другаря дипломат, ударих го - рече той. - И много се извинаям, няма да се повтори! Но искам веднага да

заявя: Не съм пикал в саксофона!

- Какво говориш! - скочи на крака главният редактор Караманчев. - Чува ли се?

- Не съм пикал, отричам категорично - още по-отчаяно повтаряше изправеният пред колегиалния съд мъж и лицето му ту бледнееше, ту червенееше, покрито с едри капки пот. - Отричам! В никакъв случай!...

Първо ние, журналистите, избухнахме в общ, див смях. Картичката беше като в абсурден театър. След това неударя и се разсмя Панев и другите от Це-ка-то, а главният смутен, но общо взето доволен от неочакваната развързка, махна с ръка:

- Изчезвай от очите ни! Излез от залата.

Смехът стана още по-истеричен защото лицето на колежата доби такова глуповато-неразбиращо-щастливо изражение, което рядко се вижда. Очевидно до съзнанието му бе дошло, че казаното от него неочаквано го е спасило от строго наказание, дори от уволнение...

Така изглеждаха вестникарските културни отдели преди пет десетилетия - в едно време, когато писаното слово бе още на уважение и не шествах жанровете информационна (задължително негативна) и интервю (на бос крак или по пантофи), където журналистът се превръща в своеобразно продължение на микрофона и магнитофона...

Днес 99 на сто от материалите в т.н. „свободни“ медии са без подпис, без автор. Никои не може да има право на мнение, освен властимащите и група говорещи умни глави. Другото е група от зле платени млади момичета (и тук тамам момчета), които висят на стада, за да си осигурят поредната „авторитетна“ реплика или, дай Боже!, така нареченото „ексклузивно“ интервю...

А от писателските братя въобщо няма нужда - кой ти говори за съвест, морал, етични норми. Излишни неща в нашето пазарно време...